

Sulyok Márton Péter¹

A gépjárműjavításhoz szükséges műszaki információk hozzáférhetősége az EUMSZ 102. cikke alapján

I. Bevezetés

A műszaki információk biztosításának szinte minden tartós fogyasztási cikket előállító iparágban nagy jelentősége van, mivel egyrészt összekapcsolja az elsődleges piacot a másodlagos piacokkal, másrészt lehetővé teszi, hogy azok felhasználásával új szereplők lépjenek az utópiacra. Ez a kiemelt szerep fokozottan érvényesül azokban az ágazatokban, ahol nagy értékű, műszakilag komplex és hosszú termékciklusú árukat állítanak elő, mint például a gépjármű-szektorban. Ha a műszaki információk mindenki előtt ismertek, akkor tudása és képessége szerint bárki szabadon beléphet a javítási- és karbantartási piacra, ahol emiatt élénk lesz a verseny, és nőhet a fogyasztói jólét.² Ellenben ha a gyártó senkinek sem szolgáltat információt, rajta kívül egyetlen piaci szereplő sem fog tudni jelentős beavatkozást eredményesen végrehajtani a járműveken. A realitás e két szélsőség között húzódik, és bizonyos feltételek teljesülése esetén az azt igénylő műhely vagy egyéb másodlagos piaci szereplő jogosult megismerni a javításhoz és karbantartáshoz szükséges műszaki információkat.

A gépjárműágazat utópiacával kapcsolatban két fontos körülményt kell figyelembe venni. Egyrészt azt, hogy a javítási és karbantartási piacok mindig is fontos bevételforrást jelentettek az autógyártóknak, így már pusztán e miatt sem érdekeltek az árverseny fokozásában. Európai árstatisztikákból kiolvasható módon az újautó eladási árak mérsékelt ütemű növekedése mellett a javítás és karbantartás átlagárai annak ellenére is dinamikusan emelkedtek az elmúlt évtizedben, hogy a szabályozási környezet nem változott jelentősen.³ A második előzetes megjegyzés az, hogy a végfelhasználók számára is rendkívül fontos a másodlagos piaci verseny kérdése, mivel a gépjárművel kapcsolatos költségek 40%-a a javítás és karbantartás során merül fel.⁴ A végfelhasználók és a gyártók érdekei tehát ellentétesek az utópiaci versenyt illetően, amelynek intenzitása attól függ, hogy a szerződéses javítóműhelyek között, illetve a szerződéses és a független szereplők között milyen élénk verseny van. A független szereplők versenyképessége több tényezőtől is függ, de a piacra lépésük egyik alapvető feltétele, hogy hozzáférjenek a műszaki információkhoz.⁵ Minthogy a gépjárművek gyártója rendelkezik az összes műszaki információval, gyakorlatilag rajta múlik a javítóműhelyek piacra lépésének lehetősége.

A gépjárműágazat európai versenyjogában 1995 óta jelenlévő kérdés a műszaki információk szolgáltatása. Bár formálisan csak négy eljárásban hozott határozatot eddig az Európai Bizottság⁶, már több ügyben is érintette ezt a kérdéskört, amely egyébként a tagállami

¹ PhD hallgató, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Nemzetközi Magánjogi Tanszék

² Massimo Motta: Competition Policy. Theory and Practice. 19-21. o. In: Cambridge University Press, Cambridge, 2004.

³ EUROSTAT: HICP, COICOP: CP0711, CP0721, 2005-2014

⁴ Office of Fair Trading: New Car Warranties. Report of the market study – December 2003 (OFT683) 1.2 letöltés helye, ideje

⁵ Vö. A Bizottság 461/2010/EU rendeletének (13) preambulumbekzdése

⁶ COMP/E-2/39.140 (Daimler-Chrysler), COMP/E-2/39.141 (Fiat), COMP/E-2/39.142 (Toyota), COMP/E-2/39.143 (Opel)

versenyhatóságok számára sem ismeretlen. 2010-ben kikerült az információszolgáltatás princípiuma a csoportmentességi rendeletek köréből, és átkerült az *ex ante* szabályozás területére, melynek keretében a Parlament és a Tanács, valamint a Bizottság rendeletei a típusjövahagyás feltételeként előírják a meghatározott adatok meghatározott módon való közzétételét.⁷ Mindazonáltal a versenyjognak még mindig van mondanivalója e témában, hiszen a műszaki információkhoz való hozzáférést megtagadó gyártó nemcsak jogszabályt sért, hanem egyben a versenyt is korlátozhatja. Jelenleg tehát kettős rezsím vonatkozik a gépjárművek javításához és karbantartásához szükséges műszaki információk szolgáltatására: *ex ante* szabályozás és versenyjog.⁸

Azt is figyelembe kell venni, hogy a műszaki információk körébe olyan szellemi alkotások is tartozhatnak, amelyek védelmének esszenciális eleme a jogosult részére biztosított *ex lege* kizárólagosság. E kizárólagosság azt jelenti többek között, hogy a jogosult a jogszabály erejénél fogva monopolhelyzetben van, és maga döntheti el, hogy kinek és milyen feltételekkel enged felhasználást. Ebből következően a műszaki információk hozzáférhetővé tételének kettős természete van. Egyrészt ugyanis a kötelezettség tárgya olyan ismerethalmaz, amelynek megőrzéséhez méltányolható és a jog által védett érdeke fűződik a gyártónak, másrészt pedig a kötelezettség tartalma, vagyis az információk szolgáltatása, illetve hozzáférhetővé tétele visszaélészerű alkalmazás esetén képes lehet a *downstream* piacok káros befolyásolására, hiszen azok ismerete nélkül nem lehet megfelelő szolgáltatást nyújtani az utópiacon.

Felismerve azt, hogy a hatékony versenyre leselkedő nyilvánvaló veszély ellenére a versenyjog nem a legmegfelelőbb eszköz a hozzáférési problémák orvoslására, a kérdés rendezése átkerült az *ex ante* szabályozás körébe.⁹ Viszont három tényező mégis azt mutatja, hogy még mindig releváns terület lehet ez a versenyjog számára. Egyrészt ugyanis az információ-közzétételt szabályozó rendeletek csak meghatározott adatok hozzáférhetővé tételét írják elő, márpedig a megfelelő javításhoz egyéb adatok ismerete is szükséges lehet. Amennyiben erre nem terjed ki a szabályozás, kizárólag a versenyjog tudja megvédeni a másodlagos piac független szereplőinek érdekét. Másodsorban a szabályozás léte önmagában nem teszi szükségtelemmé a visszaélészerű magatartások esetén a versenyjogi konzekvenciák levonását, mivel az előírásokat megsértő vállalkozás egyben a versenyt is korlátozhatja. Harmadrészt pedig még a szabályozásnak megfelelő magatartás is tanúsítható versenyellenes módon, amit a szabályozás értelemszerűen nem tud adekvátan kezelni.¹⁰ Tehát annak ellenére, hogy visszalépett a színpalak mögé, továbbra is alkalmazható és esetenként alkalmazandó lehet a versenyjog. A jelen tanulmány célja annak vizsgálata, hogy miként értékelhető a gépjármű-gyártónak a műszaki információk hozzáféréssel kapcsolatos visszaélése az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 102. cikke¹¹ alapján.

II. A hozzáférési probléma mibenléte

1995. október 1-je és 2010. május 31. közötti időszakban rendeletben hirdette ki az Európai Bizottság, hogy a gépjárműjavításhoz és- karbantartáshoz szükséges műszaki

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 715/2007/EK rendelete, az Európai Parlament és a Tanács 595/2009/EK rendelete, illetve a Bizottság 692/2008/EK rendelete

⁸ Vö. a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 12-A-21 számú döntésének (399) bekezdését

⁹ Lásd: Sulyok Márton Péter: Műszaki információk a gépjármű-ágazat uniós versenyjogában: a szabályozás története, 267-268. o. In Jogelméleti Szemle, 2014/2, 254-270. o.

¹⁰ Vö. a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 12-A-21 számú döntésének (369)-(371) bekezdéseit

¹¹ Az EUMSZ 102. cikk (1) bekezdése szerint "A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos egy vagy több vállalkozásnak a belső piacon vagy annak jelentős részén meglévő erőfölényével való visszaélése, amennyiben ez hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre."

információk¹² hozzáférhetővé tételének megtagadása a vertikális megállapodások csoportmentességének elvesztését eredményezi.¹³ Ezt követően azonban a tagállami jogalkotóra hárult a típusjövahagyási rendeleteket sértő magatartások következményeinek meghatározása. Így az a kérdés adódik, hogy az uniós versenyjog nézőpontjából a jelenlegi szabályozási séma is megfelelő védelmet nyújt-e a független javítóműhelyeknek a műszaki információkhoz való hozzáférést magtagadó gyártóval szemben. Ehhez elsősorban azt kell megvizsgálni, hogy alkalmazható-e az EUMSZ 102. cikke akkor, amikor egy gyártó nem biztosít megfelelő módon, minőségben vagy mennyiségben műszaki információt az azt igénylő, tőle független javítóműhelynek – feltételezve azt, hogy mindez érzékelhető hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Előzetesen megjegyzendő, hogy az információk szolgáltatása vagy annak megtagadása egyfelől a vállalkozás egyoldalú magatartása lehet, amely független a többi piaci szereplő szándékától, és ebben az összefüggésben erőfölényes tényállásként vizsgálható. Másfelől azonban kizáró hatása révén alkalmas eszköz a vevők versennyel szembeni védelmére, és akár vertikális megállapodásként is lehet rá tekinteni. A 101. cikk alkalmazásának *sine qua non*ja, hogy legalább két vállalkozás egymással megállapodásban, összehangolt magatartásban vagy közös döntéshozatalban kifejeződő akarategységben cselekedjen valamit,¹⁴ az egyoldalú magatartás pedig a 102. cikk összefüggésében vizsgálható. Az EUMSZ 101. és a 102. cikkei különböző piaci magatartásokra fókuszálnak, és ezért a működési mechanizmusuk is más, azonban mindkettő célja a verseny torzulásának megakadályozása, így egymást kiegészítő szabályok,¹⁵ és alkalmazásuk koherens értelmezést igényel.¹⁶

Ha a gyártó nem szolgáltatja a gépjármű javításához és karbantartásához szükséges műszaki információkat az azt igénylő javítóműhelynek, és ezt nem egy megállapodás alapján teszi, akkor a 101. cikk természetesen nem hívható fel a gyártó ellen.¹⁷ Helyette tipikusan a kizáró hatású, nem arra irányuló egyoldalú magatartások közül az ellátás megtagadásának nevesített visszaéléstípusa invokálható a 102. cikk keretében. Az erőfölénnyel visszaélés megállapíthatóságát nem akadályozza az sem, ha bizonyos vállalkozásoknak nyújtja a gyártó a műszaki információkat, más vállalkozásoknak pedig nem.¹⁸ Ahhoz ugyanis azt kell elsődlegesen megvizsgálni, hogy a versenyre káros visszaélésnek minősül-e a műszaki információk szolgáltatásának megtagadása. Természetesen az uniós jog¹⁹ kötelezővé teszi a meghatározott műszaki információk közzétételét, de önmagában egy jogsértés még erőfölényben lévő vállalkozás esetén sem jelent feltétlenül visszaélést, annak versenyjogi értelmében.²⁰ Mivel a 102. cikk a hatékony versenyt védi, annak alkalmazásához

¹² A gépjárművekre vonatkozó, de a javításhoz és karbantartáshoz nem kapcsolódó információk szolgáltatásának versenyjogi elemzésére lásd az Office of Fair Trading ME/5945/13 számú határozatát.

¹³ Sulyok Márton Péter: i.m. 257-262. o.

¹⁴ Bizonyos vertikális együttműködések esetében nem egyértelmű, hogy akaratok találkozását kifejező megállapodásról vagy egyoldalú magatartásról van-e szó. Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga. Complex Kiadó, Budapest, 2007. 193.o. A vertikális megállapodás fogalmának értelmezésére és összehasonlító elemzésére lásd Nagy Csongor István: A vertikális megállapodás mint a kartelltilalom küszöbfogalma: összehasonlító jogi elemzés és értékelés. In Versenytükrök, 2011/1 szám, 20-35.o.

¹⁵ T-51/89 *Tetra Pak Rausing SA kontra az Európai Közösségek Bizottsága* [ECLI:EU:T:1990:41] (25) bekezdés

¹⁶ A Bizottságnak a Szerződés 81. cikk (3) bekezdésének alkalmazására vonatkozó 2004/C 101/08 számú iránymutatása (106)

¹⁷ A műszaki információkkal kapcsolatos hozzáférési problémák EUMSZ 101. cikke szerinti vizsgálata nem tárgya a jelen tanulmánynak.

¹⁸ Lásd például a francia versenyhatóságnak (Autorité de la concurrence) a Citroen magatartásával kapcsolatos 07-D-31 számú határozatát.

¹⁹ Lásd különösen a Parlament és a Tanács 715/2007/EK rendeletének 6-9. cikkeit, valamint a Bizottság 692/2008/EK rendeletének 13-14. cikkeit.

²⁰ Egy magatartás EUMSZ 102. cikkbe ütközése elméletileg független attól, hogy más jogszabályoknak megfelel-e vagy sem. Lásd C-457/10 *AstraZeneca AB és AstraZeneca plc kontra Európai Bizottság* (132) [ECLI:EU:C:2012:770]

elengedhetetlen tényálláselem a magatartásnak a versenyre gyakorolt – legalább potenciálisan – negatív hatása.²¹

Világos, hogy a gyártónak érdeke fűződhet ahhoz, hogy bizonyos vállalkozás vagy vállalkozások ne nyújtsanak javító-karbantartó szolgáltatást az általa gyártott gépjárművek részére. Sőt, akár az a szándék is elképzelhető, hogy egy adott földrajzi piacon egyáltalán ne nyújtsanak ilyen szolgáltatást, mert például egy magasabb árszínvonalú piacra akarja terelni a végfelhasználókat. Mindez azonban nyilvánvalóan nem teszi jogszerűvé egy piac lezárását. Annak megítélése, hogy a gyártó szerződéskötési szabadságának kell-e elsőbbséget élveznie egy potenciális piacon folyó potenciális verseny védelmével szemben, hosszabb ideje vitatott kérdés az esetjogban és a jogirodalomban egyaránt.²² Egyfelől ugyanis a vállalkozások általában jogosultak meghatározni, hogy kinek szállítanak (terméket vagy információt) és kinek nem, másfelől a szállítás megtagadása bizonyos esetekben erőfölénnyel visszaélésnek minősülhet.²³ Ez azonban nincs minden esetben így, ugyanis még az erőfölényes vállalkozás is visszautasíthatja a szállítást bizonyos esetekben anélkül, hogy ez visszaélésnek minősülne.²⁴ Jacobs főtanácsnok szavaival élve, „*kétségtelen, hogy a kereskedelmi partner megválasztásához és a tulajdonnal való szabad rendelkezéshez való jog általánosan elismert jogelvek a tagállamokban, néhány esetben alkotmányos szinten. Ezért e jogokba való beavatkozás alapos okot igényel.*”²⁵ A Kanal 5/TV4 ügyben a Bíróság is megerősítette, hogy még az erőfölényben lévő vállalkozás is megvédheti saját üzleti érdekét ésszerű mértékben, ha ennek célja nem a visszaélés.²⁶ A fő ok, amiért kötelezhető lenne egy gyártó a szállításra, az természetesen nem a potyázás elősegítése, hanem a *downstream* piacon folyó verseny fokozása.²⁷ A dominanciával rendelkező piaci szereplőknek ugyanis különleges felelősségük van a verseny fenntartásában.²⁸

Elsőként leszögezhető, hogy a műszaki információk ismerete nélkül is kialakulhat valamiféle verseny a javítóműhelyek között, hiszen mérések és tesztelések útján maguk is rájöhethetnek egyes műszaki információkra²⁹, illetve számos javítás elvégezhető a márkaszpecifikus műszaki információk ismerete nélkül is. Mivel azonban a versenyjog a

²¹ C-457/10 AstraZeneca AB és AstraZeneca plc kontra Európai Bizottság (112) [ECLI:EU:C:2012:770], valamint C-52/09 Konkurrensvetket kontra TeliaSonera AB (64) [ECLI:EU:C:2011:83]. Lásd továbbá a Bizottság Vitaanyagát: DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses (222)-(223)

²² Tóth Tihámér: i.m. 269. o.; Richard Whish: Versenyjog. HVG-Orac, Budapest, 2010, ford.: Hörömpöli-Tóth Levente et al. 686-699. o. Voltaképpen e kérdés megfogalmazása sem teljesen helyes, mert a szerződési szabadság és a termelési eszközökkel való szabad rendelkezés épp a verseny szabadságának egyik megnyilvánulása. Egyrészt ugyanis a technológiai fejlődés és az érdemeken alapuló verseny megköveteli a vállalkozások cselekvési szabadságának elismerését, másrészt a szerződéskötési kötelezettség, vagy a szellemi alkotások szabad felhasználása szintén torzítaná, illetve csökkentené a gazdasági versenyt. Vö. Thomas Eilmansberger: How to distinguish good from bad competition under article 82 EC: In search of clearer and more coherent standards for anti-competitive abuses, 159.o. In Common Market Law Review, 2005/42. 129-177.

²³ A Bizottság Vitaanyaga (207)-(208), valamint a Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása az EK-Szerződés 82. cikkének az erőfölényben lévő vállalkozások versenykorlátozó visszaélő magatartására történő alkalmazásával kapcsolatos bizottsági jogérvényesítési prioritásokról (75)

²⁴ Maduro főtanácsnok indítványa C-109/03 *KPN Telecom BV kontra Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit* (39) [ECLI:EU:C:2004:437]

²⁵ Jacobs főtanácsnok indítványa C-7/97 *Oscar Bronner GmbH & Co. KG kontra Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG. és társai* (56) [ECLI:EU:C:1998:569]

²⁶ C-52/07 *Kanal 5 Ltd és TV 4 AB kontra Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM) upa.* (26) [ECLI:EU:C:2008:703], valamint T-201/04 *Microsoft Corp. kontra az Európai Közösségek Bizottsága* (691) [ECLI:EU:T:2007:289]

²⁷ A Bizottság Vitaanyaga (213)

²⁸ Case 322/81 *NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin kontra az Európai Közösségek Bizottsága* (57) [ECLI:EU:C:1983:313]; T-111/96 *ITT Promedia NV kontra az Európai Közösségek Bizottsága* (139) [ECLI:EU:T:1998:183]; Case AT.39985 (*Motorola*) (274)

²⁹ Lásd a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 12-A-21 számú döntésének (335) bekezdését.

tényleges verseny mellett a potenciális piacon, sőt a hipotetikus piacon folyó versenyt is védi³⁰, a vizsgálódás ezen szakaszában nincs jelentősége annak, hogy a hozzáférés megtagadása egy vitális piacot vagy csak egy potenciális piacot zár-e le. Ugyancsak megjegyzendő, hogy a versenyjog különbséget tesz a szállítás megtagadásának két esete között: amikor olyan meglévő vevő irányában tagadja meg a szállító az ellátást, akinek korábban szállított, illetőleg ha új piacra lépő irányában tagadja meg a szállítást. Mivel a gépjárművekre vonatkozó műszaki információk mindig adott gépjármű modellre vonatkoznak, ezért nem is igazán lehet folyamatos szállításról beszélni akkor, ha különböző modellekre kér javítási és karbantartási információt egy vállalkozás. Másfelől pedig rövidtávon nem változnak jelentős mértékben a műszaki információk, ezért egy adott információ ismeretében évekig lehet javítási és karbantartási munkálatokat végezni az adott gépjármű modellen akkor is, ha a gyártó később megtagadja a szállítást. Mindebből következően az érintett piac vonatkozásában az új vevőnek való szállítás megtagadása az általában releváns tényállás, és nem pedig a korábbi szállítások megszakítása. Mindazonáltal előfordulhat, hogy egy javítóműhely hozzáfér a műszaki adatokhoz, majd egy adott időpillanatban megszünteti a gyártó a hozzáférést. A Bizottság iránymutatása szerint ugyan nagyobb a valószínűsége a visszaélés megállapíthatóságának akkor, ha a szállító a korábbi szállításokat szünteti meg, mintha *de novo* tagadja meg a szállítást³¹, a bírósági gyakorlatban azonban nem rajzolódik ki élesen ez a választóvonal a két magatartás értékelése között.

III. A műszaki információk hozzáférhetősége az EUMSZ 102. cikke tükrében

A Bizottság által a 102. cikknek a kizáró hatású visszaélésekre való alkalmazása tárgyában közzétett vitaanyag szerint a szállítási kötelezettség nagymértékben függ az adott piac szabályozási és gazdasági környezetétől.³² Bár 2009-ben elfogadta a Bizottság az erőfölénnyel visszaéléssel kapcsolatos jogérvényesítési prioritásokra vonatkozó iránymutatást, azonban annak a szállítás megtagadásáról szóló IV/D szakasza kizárólag az olyan magatartásokkal foglalkozik, amellyel a szállító a vele a *downstream* piacon versengő vevő részére való szállítást tagadja meg.³³ Az olyan vertikális piaclezárásra tehát nem terjed ki, ahol a szállító nincs jelen a *downstream* piacon. Az elemzés keretei azonosak a két dokumentumban, de a hangsúlyok a hatásalapú megközelítés felé tolódtak az iránymutatásban.³⁴ S bár a bírósági gyakorlat is követni látszik ezt a megközelítést (például az „*érdemeken alapuló verseny*” fogalmának előtérbe helyezésével³⁵), mégis célszerűbbnek tűnik a vitaanyag struktúráját követni az elemzésben, mivel az iránymutatás mellett, hogy deklaráltnak nem vonatkozik az ellátásnak a szállító *downstream* piaci jelenléte nélküli megtagadására, nem tér ki az immateriális javak szállításának megtagadására sem, holott a műszaki információk körében jellemzően ilyen termékekről van szó. A vitaanyag szerint öt feltételt kell megvizsgálni annak értékelésénél, hogy fennáll-e az ellátási kötelezettség egy adott piacon vagy sem. A meglévő vevő részére való szállítások beszüntetése esetén a

³⁰ A Bizottság Vitaanyaga (227) bekezdés. Lásd továbbá C-418/01 IMS Health GmbH & Co. OHG kontra NDC Health GmbH & Co. KG (44) [ECLI:EU:C:2004:257], valamint Jaaskinen főtanácsnok indítványa a Compass-Datenbank ügyben C-138/11 Compass-Datenbank GmbH kontra Republik Österreich (64) [ECLI:EU:C:2012:449]

³¹ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (84)

³² A Bizottság Vitaanyaga (214)

³³ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (76)

³⁴ Erre utal például a “hatékony verseny megszűnésének” kritériuma. A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (85)

³⁵ Lásd: különösen C-457/10 AstraZeneca AB és AstraZeneca plc kontra Európai Bizottság (98) [ECLI:EU:C:2012:770], valamint T-286/09 Intel Corp. kontra Európai Bizottság (205) [ECLI:EU:T:2014:547]

visszaélés megállapíthatóságának feltételei azonosak az új vevő részére való szállítás megtagadásának feltételeivel, azonban az előbbi esetre csak négy feltétel vonatkozik, az input nélkülözhetetlenségének nem kell fennállnia, mivel a megszakított üzleti kapcsolat feltételezi a működő *downstream* piacot, amelyen a vevő esetleg már beruházásokat eszközölt.

A Bizottság által megfogalmazott első feltétel az, hogy a magatartás „ellátás megtagadásának” minősüljön. Jellegetően fogva ide tartozik a műszaki információk hozzáférhetővé tételének megtagadása, de ide tartozik a nem kellő minőségben való nyújtása és a halogató taktikával későn³⁶, túlzott áron, tisztességtelen feltételek támasztása mellett, illetőleg diszkriminatív módon való nyújtása („konstruktív visszautasítás” vagy „közvetett elzárkózás”³⁷) is. Az információknak az azt kötelezővé tevő rendeleteket³⁸ sértő módon való közzé nem tétele, vagy az on-line hozzáféréshez szükséges azonosítók át nem adása ugyancsak minősülhet ellátás megtagadásának. Fontos kitérni e körben arra, hogy ha a magatartás lényege szerint nem ellátás megtagadása, akkor a versenyjogi elemzés keretei is mások.³⁹ Elméletileg felmerülhet másfajta visszaélés is a műszaki információk hozzáférhetővé tételében, különösen a diszkriminatív árazás, árukapcsolás, csomagban értékesítés, feltételes árengedmény vagy kizárólagos beszerzés. Ezek gyakorlati előfordulásának azonban kicsi a valószínűsége, és az eddig ismertté vált versenyhatósági eljárásokban sincs utalás az ellátás megtagadásától különböző visszaélési módra.

A második feltétel, hogy erőfölényben legyen a vállalkozás, ugyanis a 102. cikk csak ebben az esetben invocálható. Ennek megítélésénél elengedhetetlen a releváns piac meghatározása. A Bizottságnak a műszaki információk körében eddig lefolytatott négy eljárásában⁴⁰ rögzített piacmeghatározása kissé elnagyoltnak tűnik, mivel a javítási és karbantartási piacot homogénnek tekintette. Természetesen az adott helyzetben nem volt feltétlenül szükséges precízen azonosítani az érintett piacot, hiszen az 1400/2002/EK rendelet a piaci részesedésekre tekintet nélkül szankcionálta az információellátás megtagadását, ráadásul az eljárás az előzetes értékelés szakaszát követően a felajánlott kötelezettségvállalások elfogadásával lezárult. Vállalkozások összefonódása során ugyancsak vizsgálta már a Bizottság a gépjármű javítás termékpiacait, de precíz piacmeghatározásra sosem került sor. Ugyan felvetette egy szűkebb javítási- és karbantartási piac meghatározásának lehetőségét, de mivel az egyik bejelentett összefonódás sem eredményezett volna a hatékony versenyt veszélyeztető koncentrációt, nem volt szükséges precízebben meghatározni a releváns termékpiacot. Elméleti lehetőségként felvetette a korlátozott terjedelmű, egyszerű és gyors javítások piacának, illetve a komplex javítások piacának azonosíthatóságát, de a kérdést valamennyi esetben nyitva hagyta.⁴¹ A Bizottság mellett a tagállami versenyhatóságok is foglalkoztak már a gépjármű-javítási és- karbantartási piac definiálásának problémájával. Az ír versenyhatóság azt vizsgálta a Glassmatrix ügyben, hogy

³⁶ Lásd T-301/04 Clearstream Banking AG és Clearstream International SA kontra az Európai Községek Bizottsága (151) [ECLI:EU:T:2009:317], valamint a Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatásának (79) bekezdését. Lásd továbbá a francia versenyhatóságnak (Autorité de la concurrence) a Citroën magatartásával kapcsolatos 06-D-27 számú döntésének (27)-(30) bekezdéseit, valamint a Bizottság COMP/39.525 (*Telekomunikacja Polska*) határozatának (722)-(723) bekezdéseit.

³⁷ Tóth Tihámér: i.m. 269. o. és Richard Whish: i.m. 686. o., valamint a Bizottság Vitaanyaga (209) és (225) bekezdések.

³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 715/2007/EK rendelete, az Európai Parlament és a Tanács 595/2009/EK rendelete, illetve a Bizottság 692/2008/EK rendelete

³⁹ T-398/07 *Spanyol Királyság kontra Európai Bizottság* (74)-(76) [ECLI:EU:T:2012:173], C-52/09 *Konkurrensvetket kontra TeliaSonera AB* (55)-(56) [ECLI:EU:C:2011:83]

⁴⁰ COMP/E-2/39.140 (Daimler-Chrysler), COMP/E-2/39.141 (Fiat), COMP/E-2/39.142 (Toyota), COMP/E-2/39.143 (Opel)

⁴¹ Case No. IV/M.1526 (Ford/Kwik-Fit) 8-10, 18, Case No. COMP/M.2948 (Kwik.Fit/CVC) 8-10, 12, Case No. COMP/M.6063 (Itochu/Speedy) 8-10, 25, Case No. COMP/M.2087 (Feu Vert/Carrefour/Autocenter Delauto) 8-10, 14, Case No. COMP/M.5347 (MAPFRE/ Salvador Caetano/JV's) 19-20, 25

az egységes gépjármű-javítási és karbantartási piacon belül meghatározható-e egy a biztosítók számára nyújtott szolgáltatási piac, de ezt a szűkebb termékpiacot végül nem azonosította.⁴² Ezzel szemben a francia versenyhatóság a Citroën magatartását vizsgálva lényegében három termékpiacot azonosított. A *downstream* piacot a Citroën márkájú járművek javító- és karbantartó szolgáltatásaként határozta meg. Az *upstream* piacon pedig külön részpiacként azonosította a műszaki információk javítóműhelyek, illetve adatbankok számára való nyújtását. A versenyhatóság megállapította a Citroën erőfölényét és az azzal való visszaélést az *upstream* piacokon, azonban elfogadta a felajánlott kötelezettségvállalást, és nem szabott ki szankciót.⁴³

A javítás és karbantartás földrajzi piacát mind a Bizottság, mind pedig a tagállami versenyhatóságok a tagállam területeként határozták meg, de nyitva hagyták egy differenciáltabb földrajzi piac azonosíthatóságának lehetőségét.⁴⁴ A Bizottság szerint a javítást és karbantartást ellátó piaci szereplőknek három típusa van:⁴⁵ kereskedők (akár a gyártó tulajdonában vannak, vagy független kereskedői hálózatok), javításra és karbantartásra specializálódott műhelyhálózatok, és a magántulajdonban lévő, hálózathoz nem tartozó független műhelyek.⁴⁶ Az Egyesült Királyság versenyhatósága a gépjármű-jótállásra vonatkozó 2003-as piacelemzésében csak két részre osztotta az utópiaci szereplőket: a gyártó hálózatához tartozó, valamint a gyártótól független műhelyek.⁴⁷

A gépjárműágazat elemzése alapján azonban egy másfajta termékpiac meghatározásának lehetősége is kirajzolódik.⁴⁸ A kiindulópont az, hogy elvileg a megfelelő műszaki információk ismerete nélkül nem lehet szakszerűen elvégezni egy bonyolultabb javítást vagy karbantartást a *downstream* piacon. Tényszerű azonban az is, hogy a végső felhasználók a jelentős árkülönbségek miatt gyakran nem szerződéses javítóműhelyt bíznak meg a javítással és karbantartással, különösen a gépjárműre vonatkozó jótállás és a karbantartási kedvezmények⁴⁹ időtartamának lejártá után.⁵⁰ A végső felhasználók ugyanis túlnyomórészt a szerződéses javítóműhelyekben végeztetik el a kötelező jótállás vagy a kiterjesztett jótállás időtartamán belül nemcsak a jótállás körébe tartozó javításokat és karbantartásokat, hanem az azon kívüli javításokat is annak érdekében, hogy az esetlegesen szakszerűtlen beavatkozásból eredő kárt és a jótállás emiatti korlátozódását elkerüljék.⁵¹

⁴² Competition and Consumer Protection Commission: Case COM/202/01 (Glassmatrix) 2.15-2.17

⁴³ Lásd a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 06-D-27 és 07-D-31 számú döntéseit

⁴⁴ Case No. IV/M.1526 (Ford/Kwik-Fit) 11-12, Case No. COMP/M.6063 (Itochu/Speedy) 22, Case No. COMP/M.5347 (MAPFRE/Salvador Caetano/JV's) 20-21. Hasonlóan járt el az írversenyhatóság a Case COM/202/01 (Glassmatrix) ügyben 2-11. o. A francia versenyhatóság megpróbált egyes szolgáltatástípusokra nézve szűkebb földrajzi piacot azonosítani, de végül annak ellenére nyitva hagyta a kérdést, hogy jogszabály meghatározta az adott szolgáltatás nyújtásának földrajzi területét. Décision no. 13-D-02 (45)-(46)

⁴⁵ Case No. IV/M.1526 (Ford/Kwik-Fit) 8.

⁴⁶ Hasonló szegmentálásra lásd The Boston Consulting Group: The European Automotive Aftermarket Landscape (2012) 3-4. o.

⁴⁷ Office of Fair Trading: New Car Warranties. Report of the market study – December 2003 (OFT683) 1.4

⁴⁸ Megjegyzendő, hogy a francia versenyhatóság piacelemzése szerint a szolgáltatások típusa és a gépjárművek kora szerint lehet szegmentálni a gépjármű-ágazat utópiacát. Lásd a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 12-A-21 számú döntésének (17) bekezdését.

⁴⁹ Gyakran a nem túl szabatos „garancia” megnevezéssel illetik a forgalmazók a kötelező jótállás, a kiterjesztett jótállás és a karbantartási munkálatok kedvezményes ellátását, melyekre bizonyos feltételek mellett kötelezettséget vállalnak a végső felhasználók felé.

⁵⁰ Bár a szerződéses javítóműhely-hálózatok a Bizottság szerint is nagyon magas piaci részesedéssel rendelkeznek a márkaszpecifikus utópiacokon, úgy tűnik, hogy nem választja külön az egyes utópiacokat a márkákon belül. Lásd Commission Staff Working Document Accompanying the Communication from the Commission: The Future Competition Law Framework applicable to the motor vehicle sector. SEC(2009) 1052. (151) bekezdés

⁵¹ Vö. EC(2009) 1052. Technical Annex 3. (197) bekezdés. Az Egyesült Királyságban a 3 évnél nem idősebb gépjárművek javításának és karbantartásának 90%-át szerződéses javítóműhelyek végzik. Office of Fair Trading:

Emellett figyelembe veendő, hogy a forgalmazók az új gépjármű értékesítéséhez kapcsolódó karbantartási kedvezményt gyakran ahhoz a feltételhez kötik – akár kifejezetten, akár csak utalással –, hogy a jármű karbantartását a gyártó hálózatához tartozó szerződéses javítóműhelyben kell elvégeztetni.⁵² Mindebből következően ésszerűnek tűnik a javítás és karbantartás piacát két részre osztani, ahol az egyik rész a járműtulajdonos által fizetendő karbantartások és javítások piaca, a másik rész pedig az ingyenesen vagy jelentős kedvezménnyel végzett javítások és karbantartások piaca. A kínálati helyettesíthetőség mindkét termékpiacon szinte teljes lehetne, azt csak a műszaki információk ismeretének hiánya korlátozhatja, az viszont jelentősen. A keresleti helyettesíthetőség azonban a fent vázolt karbantartási kedvezmények és a hozzájuk kapcsolódó fogyasztói várakozások miatt csak minimális lehet, hiszen egy ingyenesnek tűnő szolgáltatás (valójában természetesen nem ingyenes, mert a szolgáltatás értéke jellemzően már beépült az elsődleges piaci vételárba) aligha helyettesíthető egy olyan szolgáltatással, amelyért fizetni kell. Míg az utóbbi termékpiacon a szerződéses műhelyek aránya dominál, addig az előbbin épp a független műhelyeké.⁵³ Megjegyzendő, hogy ebből az aspektusból nemcsak a valóban „független” javítóműhelyek minősülnek függetlennek, hanem azok a szerződéses javítóműhelyek is, amelyek az adott gyártótól különböző gyártóval állnak szerződésben.⁵⁴ Figyelembe véve azt, hogy a szerződéses javítóműhelyek hozzáférnek a javításhoz és karbantartáshoz szükséges műszaki információkhoz (mert ellenkező esetben nem lenne értelme szerződést kötni, hisz a műszaki információk nélkül nem tudnának szakszerű munkát végezni), ezen a termékpiacon nemigen fordulhat elő a hozzáférés megtagadása.⁵⁵ Mindebből következően ésszerűnek tűnik, hogy az érintett *downstream* termékpiac tipikusan az adott gépjárműmodellre vonatkozó, a tulajdonos által fizetendő javító-karbantartó szolgáltatások egységes piaca, beleértve a szerződéses és a független javítóműhelyek által nyújtott szolgáltatásokat is. A vertikumban ezt megelőző, a járművekre vonatkozó műszaki információk szolgáltatásának piacát azonban nem lehet egységesnek tekinteni, hiszen a márkaszpecifikus információk – szemben az évtizeddel ez előtti állapothoz képest⁵⁶ – általában egyáltalán nem helyettesítői egymásnak. Ebből következően a releváns *upstream* piac az egy-egy gépjárműmodellre vonatkozó műszaki információk szolgáltatásának piaca, ahol a gyártó piaci részesedése szinte mindig 100% közelében van, kivéve, ha független adatszolgáltató szervezetek is jelen vannak a piacon. Ugyan elméletileg egy javítóműhely is tovább adhatja a műszaki információkat akkor, ha ő már megkapta a gyártótól, ez azonban egyrészt csak származékos forrás lehet, ami ráadásul továbbra is a gyártótól függ, másrészt pedig az információkon és azok hordozóin fennálló jogok gyakran kizárják azok továbbértékesítését.⁵⁷ Továbbá valószínűnek mutatkozik, hogy a piacra lépési korlátok a műszaki információk szolgáltatásának piacán a fejlesztések magas beruházásigénye miatt jelentősek, és egyelőre a vevői erő sem tudja

New Car Warranties. Report of the market study – December 2003 (OFT683) 3.12. A francia versenyhatóság 2006-os elemzése szerint a 2 évnél nem idősebb gépjárművek javításának és karbantartásának piacán a szerződéses műhelyek piaci részesedése 83,5% volt, az 5-6 éves járművek esetében már 51,9%, a 15 évnél idősebb járművek esetében pedig már csak 22,2%. Décision no. 07-D-31 (8)

⁵² Vö. COM(2009) 388. (34) bekezdés, valamint Office of Fair Trading: New Car Warranties. Report of the market study – December 2003 (OFT683) 1.8 és 3.19-3.20

⁵³ Vö. The Boston Consulting Group: The European Automotive Aftermarket Landscape (2012) 8. o.; a francia versenyhatóság 12-A-21 számú döntésének (20) és (28)-(29) bekezdései, valamint Office of Fair Trading: New Car Warranties. Report of the market study – December 2003 (OFT683) 3.12

⁵⁴ A Bizottság 461/2010/EU rendelete 1. cikk (1) bekezdés e) pont

⁵⁵ Atipikusan ugyan, de elképzelhető, hogy a gyártó nem nyújt műszaki információt az egyik szerződéses műhelyének, hogy másik javítóműhelyhez terelje a végső felhasználókat, vagy akár szankcióként alkalmazza az ellátás megtagadását.

⁵⁶ SEC(2009)1052. Technical Annex 3. (143)-(144) bekezdések

⁵⁷ A jogkimerülés korlátozott érvényesíthetőségére lásd Tattay Levente: A szellemi alkotások jogvédelme az Európai Unióban. PPKE-JÁK, Budapest, 2014. 89-97. o.

ellensúlyozni a gyártó dominanciáját. A gyártó piaci erőfölénye tehát teljesülni látszik, de (a fentiek szerint szűkített) *downstream* piacon a független műhelyek piaci részesedése dominál.

Harmadik szempontként fogalmazza meg a Bizottság az ellátási kötelezettség körében, hogy a szolgáltatandó információ nélkülözhetetlen input legyen a *downstream* piacon való szolgáltatásnyújtáshoz.⁵⁸ Előre kell bocsátani, hogy a Bizottság több dokumentumban nélkülözhetetlen eszköznek nevezte a műszaki információkhoz való korlátlan hozzáférést a gépjármű-javítási piacon,⁵⁹ de hogy az a 102. cikk összefüggésében is annak minősül-e, további vizsgálódást igényel. A Citroën például arra hivatkozott az ellene folyó eljárásban, hogy a műszaki információk nem minősülnek nélkülözhetetlen eszköznek. S bár a francia versenyhatóság szerint visszaélt az erőfölényével, indokolásában nem tért ki a nélkülözhetetlen eszközök kérdésére. Pusztán annyit állapított meg, hogy az információk nélküli javítóműhely nem képes versenyezni a gyártóval szerződött javítóműhelyekkel.⁶⁰ Az nyilvánvaló, hogy állandó kereslet lenne a javítóműhelyek részéről a műszaki információkra, a végső felhasználók részéről pedig a javító-karbantartó szolgáltatásokra.⁶¹ A Bizottság felfogásában az input akkor minősül nélkülözhetetlennek, ha anélkül a *downstream* piacon nem lehet szolgáltatást nyújtani vagy terméket értékesíteni. E körben három kérdést kell megvizsgálni. Elsősorban azt, hogy valóban szükséges-e a szolgáltatás nyújtásához az igényelt eszköz?⁶² A gépjárművek javítása és karbantartása esetében világos, hogy az apróbb beavatkozások kivételével szükséges a műszaki információk ismerete, hiszen gazdaságilag is jelentős javítás nem végezhető szakszerűen a technikai részletek ismerete nélkül. A második kérdés az, hogy van-e tényleges vagy potenciális helyettesítő terméke az inputnak?⁶³ A korábban bemutatottak szerint a műszaki információk legtöbb típusának azok márkaszpecifikumai miatt nincs sem tényleges, sem potenciális helyettesítője.⁶⁴ Bár az alapvető műszaki paraméterek, valamint a javító-karbantartó munkálatok elvégzésének leírásai nem különböznek nagymértékben az egyes márkák között, illetve az általános szokásoktól, de ezek önmagukban aligha elegendőek egy gazdaságilag is jelentős javítás vagy karbantartás elvégzéséhez.⁶⁵ Harmadrészt azt kell vizsgálni, hogy van-e fizikai, jogi vagy gazdasági akadálya annak, hogy a vállalkozás a *downstream* piacon maga hozza létre az inputot? Bár világos, hogy senki sincs elzárva attól, hogy magától rájöjjön a javításhoz szükséges műszaki információkra, akár mérések és megfigyelések alapján, akár más módon, ez azonban nyilvánvalóan nem lenne gazdaságos, hiszen a gyártók által komoly beruházások árán elért

⁵⁸ A nélkülözhetetlen eszközök tanának kritikájára lásd Thomas Eilmansberger: How to distinguish good from bad competition under article 82 EC: In search of clearer and more coherent standards for anti-competitive abuses. 158-159. o. In *Common Market Law Review*, 2005/42. 129-177. o.

⁵⁹ Vö. 461/2010/EU rendelet (13) preambulumbekzdése, valamint SEC(2009) 1052 bizottsági munkaanyag (60) és (116) bekezdései. Lásd továbbá COM (2009) 388 (29) bekezdését, valamint European Commission: Frequently Asked Questions (FAQS) on the application of EU antitrust rules in the motor vehicle sector (27 August 2012): 14. kérdés

⁶⁰ Vö. A francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 06-D-27 számú határozatának (42)-(45) bekezdései

⁶¹ Vö. T-504/93 Tiercé Ladbroke SA kontra az Európai Közösségek Bizottsága (131) [ECLI:EU:T:1997:84]

⁶² Nem állapította meg az Elsőfokú Bíróság a nélkülözhetetlenséget a Ladbroke ügyben, ahol a fogadóirodák igényeltek kép- és hangközvetítést a lóversenyekről, mert azok a fogadóirodák főtevékenységének ellátáshoz nem nélkülözhetetlenek. T-504/93 Tiercé Ladbroke SA kontra az Európai Közösségek Bizottsága (132)-(132) [ECLI:EU:T:1997:84]. A Bizottság ugyancsak nem tekintette a nélkülözhetetlen eszköznek a francia pénzügyintézetek által létrehozott szervezet (Groupement des cartes bancaires) infrastruktúráját a bankkártyával bonyolított fizetési tranzakciók piacán. Európai Bizottság: XXXth Report on Competition Policy – 2000 (207)

⁶³ Vö. T-374/94., T-375/94., T-384/94. és T-388/94. sz. egyesített ügyek European Night Services Ltd (ENS), Eurostar (UK) Ltd kontra az Európai Közösségek Bizottsága (208) [ECLI:EU:T:1998:198], valamint T-301/04 Clearstream Banking AG és Clearstream International SA kontra az Európai Közösségek Bizottsága (147) [ECLI:EU:T:2009:317]

⁶⁴ Lásd a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 06-D-27 számú döntésének (18) bekezdését.

⁶⁵ Világos, hogy például a guminyomás ellenőrzését el lehet végezni minden különösebb ismeret nélkül is, azonban kizárólag efféle tevékenység végzésének nincs gazdasági racionalitása.

ismereteket és kifejlesztett megoldásokat egy javítóműhely nem képes reprodukálni.⁶⁶ Nem vitás tehát, hogy nem fizikai lehetetlenség a szükséges inputot a *downstream* piacon létrehozni, hiszen a műszaki információk esetében szellemi termékekről van szó (ellenben a szerszámok természetesen már megfogható dolgok), hanem gazdasági és részben jogi akadálya van a műszaki információk reprodukációjának. E körben érdemes kitérni arra, hogy a műszaki információk magukban foglalnak oltalom alatt álló szellemi alkotásokat és oltalom alatt nem álló ismereteket („know-how”) is.⁶⁷ A fentiekre tekintettel a *know how* esetében teljesül a harmadik feltétel is, mivel lényeges gazdasági akadálya van annak, hogy a javítóműhelyek maguk hozzák létre az inputot.⁶⁸

A kialakult esetjogban a szellemi tulajdonjog tárgyai is minősülhetnek nélkülözhetetlen eszköznek,⁶⁹ de mivel a versenyjogi gyakorlat főszabály szerint az oltalom lényegi elemeként ismeri el a hasznosításhoz fűződő jog kizárólagosságát,⁷⁰ ezért csak kivételes esetben állhat fenn ellátási kötelezettség.⁷¹ Ugyanis a felhasználási engedély megtagadása önmagában nem minősülhet a versenyt megszüntető visszaélési módnak.⁷² Ebből következően külön-külön vizsgálendő a gyártó információátadási kötelezettségének kérdése attól függően, hogy oltalom alatt álló szellemi alkotásról van-e szó. Az oltalom alatt álló szellemi alkotások vonatkozásában a nélkülözhetetlenség mellett az is feltétel, hogy a szállítás megtagadása a piac kifejlődését úgy akadályozza meg a *downstream* piacon, hogy az hátrányos legyen a fogyasztóknak, vagyis a vevő nem pusztán reprodukálni akarja azt a terméket vagy szolgáltatást, amely már jelen van a piacon, hanem olyan új terméket vagy szolgáltatást akar értékesíteni, amelyre van potenciális kereslet.⁷³ Ha a gyártó senkinek sem nyújt műszaki információt a releváns piacon, akkor az adott gépjármű márka tekintetében kizárólag ez megakadályozza a gazdaságilag jelentős javító és karbantartó szolgáltatások nyújtását. Azonban, ha az oltalom alatt nem álló információkat már hozzáférhetővé teszi a gyártó, akkor kétséggé válna, hogy az oltalom alatt álló információk hiánya megakadályozná-e a szolgáltatásnyújtást a *downstream* piacon, hiszen bizonyos fokú szolgáltatás már nyújtható az oltalom alatt álló információk nélkül, feltéve hogy az alapvető műszaki paraméterek és munkavégzési know-how már ismert. Másként közelítve, ha szakszerű karosszerialakatos tevékenység nem is végezhető az oltalom alatt álló formatervezési minták ismerete nélkül, vagy elektronikus javítás a kapcsolási rajzok nélkül, a hibameghatározási kódok és a referenciaértékek ismeretében már nyújtható bizonyos szintű karbantartási, illetve javítási szolgáltatás. Ez természetesen felveti azt a kérdést, hogy nem kellene-e tovább szűkíteni a releváns termékpiacot, de az kétségtelen, hogy a javítások egy

⁶⁶ Vö. C-7/97 Oscar Bronner GmbH & Co. KG kontra Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG. és társai (43)-(46) [ECLI:EU:C:1998:569]

⁶⁷ Vö. Az Európai Tanács és a Parlament 715/2007/EK rendeletének 6. cikk (2) bekezdése, valamint 595/2009/EK rendeletének 6. cikk (1) bekezdése

⁶⁸ A Bizottság Vitaanyaga (242). Szellemi oltalom alatt nem álló információk (pl. üzleti titok) esetén nem indokolt olyan szigorú követelményeket támasztani, mint a szellemi termékek esetén.

⁶⁹ C-241/91. P. és C-242/91. P. sz. egyesített ügyek Radio Telefis Eireann (RTE) és Independent Television Publications Ltd (ITP) kontra az Európai Közösségek Bizottsága (49)-(50) [ECLI:EU:C:1995:98]

⁷⁰ 53/87 Consorzio italiano della componentistica di ricambio per autoveicoli és Maxicar kontra Régie nationale des usines Renault (11) [ECLI:EU:C:1988:472]. Lásd még: Thomas Eilmansberger: How to distinguish good from bad competition under article 82 EC: In search of clearer and more coherent standards for anti-competitive abuses, 159. o. In Common Market Law Review, 2005/42. 129-177.

⁷¹ 238/87 AB Volvo kontra Erik Veng (UK) Ltd (8) [ECLI:EU:C:1988:477], T-201/04 Microsoft Corp. kontra az Európai Közösségek Bizottsága (332) és (691) [ECLI:EU:T:2007:289]; C-241/91. P. és C-242/91. P. sz. egyesített ügyek Radio Telefis Eireann (RTE) és Independent Television Publications Ltd (ITP) kontra az Európai Közösségek Bizottsága (49)-(50) [ECLI:EU:C:1995:98]; Case AT.39985 (Motorola) (278) Lásd továbbá a Bizottság Vitaanyagát (239)

⁷² 53/87 Consorzio italiano della componentistica di ricambio per autoveicoli és Maxicar kontra Régie nationale des usines Renault (11) [ECLI:EU:C:1988:472]

⁷³ A Bizottság Vitaanyaga (239) és (241)

szelete az oltalom alatt álló információk ismerete nélkül is elvégezhető, következésképp a *know how* átadásával már létrejöhet valamilyen szolgáltatás a piacon.

A kérdés versenyjogi értékelése két szempontból is nehézkes. Egyrészt azért, mert a versenyjog eleve nem alkalmas annak eldöntésére, hogy a hasznosításhoz fűződő kizárólagos jog, mint tulajdonszerű jog élvez-e elsőbbséget vagy a verseny védelme. Jacobs főtanácsnok mutatott rá az Oscar Bronner ügyben⁷⁴ előterjesztett indítványában arra, hogy a nélkülözhetetlen eszközök tanának túl széles értelmezése rövidtávon ugyan előnyös lehet a piacra lépő vállalkozásnak, de hosszútávon kontraproduktív hatással jár, mert eltántoríthatja a vállalkozásokat a beruházás-igényes fejlesztésektől.⁷⁵ Az IMS ügyben a Bíróság egyetértett Tizzano főtanácsnokkal abban, hogy a szellemi tulajdonjogok jogosultjának gazdasági szabadsága és a verseny védelme közötti érdek-összeütközés esetén a verseny védelme csak akkor élvezhet elsőbbséget, ha a felhasználási engedély megtagadása egyrészt megakadályozza a másodlagos piac kifejlődését, másrészt kárt okoz a fogyasztóknak.⁷⁶ Ehhez hasonlóan a Bizottság is említést tesz a gépjármű utópiaci csoportmentességi rendelet munkaanyagában arról, hogy a formatervezési minták oltalmából fakadó hozzáférési problémákat nem tudja a versenyjog megoldani. Többek között emiatt is tartotta szükségesnek a Bizottság az ipari formatervezési minták oltalmáról szóló 114. irányelv felülvizsgálatát.⁷⁷ Másrészt az nehezíti az értékelést, hogy az oltalom alatt álló szellemi alkotások szabályozására csak támogató hatásköre van az Európai Uniónak⁷⁸, ezért annak a közösségi versenyjog általi korlátozása nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is problematikus. A Lisszaboni Szerződés módosította az EKSz 133. cikkét, és az EUMSZ új 207. cikke alapján a szellemi alkotások kereskedelmi vonatkozásainak szabályozása kizárólagos uniós hatáskör lett, ahogy azonban a Bíróság kifejtette a Daiichi Sankyo ügyben,⁷⁹ a szellemi tulajdonjogok kereskedelmének csak a nemzetközi kereskedelmi forgalommal kapcsolatos vonatkozásai tartoznak az EU kizárólagos hatáskörébe. A belső piaci kereskedelemmel kapcsolatos vonatkozások tehát főszabályként továbbra is tagállamoknál maradnak. Bár a Bizottság a gépjárműágazat vonatkozásában eddig csak a formatervezési minták esetében fogalmazta meg azt, hogy a versenyjog nem alkalmas a hozzáférési problémák orvoslására, ez talán extrapolálható valamennyi oltalom alatt álló termékre is.

A Bizottság által megfogalmazott negyedik szempont az, hogy az elutasítás negatív versenyhatással járjon, azaz a megtagadás káros hatásai hosszú távon meghaladják az ellátási kötelezettség előírásának negatív következményeit.⁸⁰ A vitaanyag szerint egyes piaci szereplők kizárása a *downstream* piacról még nem alapozza meg a káros versenyhatások fennálltát, hanem csak a szereplők olyan kizárása, amely a versenyre nézve is negatív hatással jár.⁸¹ Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a verseny teljes megszűnése szükséges a 102.

⁷⁴ Jacobs főtanácsnok indítványa C-7/97 Oscar Bronner GmbH & Co. KG kontra Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG. és társai (57) [ECLI:EU:C:1998:569]

⁷⁵ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (75) Hasonló érvelés található Maduro főtanácsnok indítványa C-109/03 *KPN Telecom BV kontra Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA)* [ECLI:EU:C:2004:437] (39)

⁷⁶ C-418/01 IMS Health GmbH & Co. OHG kontra NDC Health GmbH & Co. KG. (48) [ECLI:EU:C:2004:257] Megjegyzendő, hogy amíg a (47) bekezdésben a "verseny kizárását" tekinti a Bíróság döntő faktornak, addig a (48) bekezdésben már a "verseny kifejlődését". E terminológiai különbségnek azonban már nem tanúsított jelentőséget a Bíróság.

⁷⁷ Vö. SEC(2009) 1052. Technical Annex 3 (196) bekezdés, valamint COM (2004) 582 (final). Megjegyzendő, hogy 2014-ben visszavonta a Bizottság a 98/71/EK irányelv módosítására tett javaslatát.

⁷⁸ Vö. 53/87 Consorzio italiano della componentistica di ricambio per autoveicoli és Maxicar kontra Régie nationale des usines Renault (10) [ECLI:EU:C:1988:472]

⁷⁹ C-414/11 Daiichi Sankyo Co. Ltd, Sanofi-Aventis Deutschland GmbH kontra DEMO Anonymos Viomichaniki kai Emporiki Etairia Farmakon (52) [ECLI:EU:C:2013:520]

⁸⁰ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (86)

⁸¹ A Bizottság Vitaanyaga (231)

cikk alkalmazhatóságához. Ez az elv, amely meglehetősen nagy mérlegelési lehetőséget biztosít a jogalkalmazó számára, hűen tükrözi a Bíróság gyakorlatában megnyilvánuló bizonytalanságokat is. Az Oscar Bronner ügyben⁸², majd az IMS ügyben⁸³ ugyanis még fenntartva a Commercial Solvents ügyben hozott döntés érvelését⁸⁴, a verseny teljes megszűnését támasztotta a visszaélés megállapíthatóságának feltételéül a Bíróság. A Clearstream⁸⁵ és a Microsoft⁸⁶ ügyekben azonban már azt hangsúlyozta, hogy a visszaélés megállapításához a megtagadásnak nem a teljes versenyt, hanem a hatásos versenyt kell potenciálisan megszüntetnie a piacon.⁸⁷ Az AstraZeneca ügyben tovább puhította a Bíróság az ellátási kötelezettség feltételét, amikor nemcsak hogy nem fogadta el a felperes azon érvelését, hogy a visszaélés megállapításának feltétele a hatásos verseny teljes kiküszöbölése,⁸⁸ hanem elfogadta a Bizottság érvelését a tekintetben, hogy elég, ha a magatartás korlátozza a versenyt, és akadályozza az új termékek piacra lépését.⁸⁹ Mindezt tovább elemezte a Bíróság a Microsoft ügyben, és kimondta, hogy a negatív versenyhatások között azt is értékelni kell, ha az ellátás megtagadása korlátozza a műszaki fejlesztést.⁹⁰ Fontos azonban megemlíteni, hogy amíg a Microsoft *downstream* piacaira vertikálisan újabb piacok épülhettek volna, addig a gépjárművek műszaki információinak piacán csak nagyon szűk körben fordulhatna ez elő. Mindez a másik nézőpontból egyben azt is jelenti, hogy vannak esetek, amikor háttérbe szorul a gazdasági szabadság védelme.

A súlypont tehát áthelyeződött a verseny teljes megszűnéséről a műszaki fejlesztések korlátozására, azonban ezt a tendenciát megkérdőjelezni látszik a legújabb gyakorlat. A Compass-Datenbank ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárásban ugyanis bár nem válaszolt a Bíróság az ezzel kapcsolatos kérdésre, Jaaskinen főtanácsnok indítványában ismét a verseny teljes kizárását tekintette a visszaélés megállapíthatósága feltételének.⁹¹ A visszaélés megállapíthatóságának ezen szempontja tehát meglehetősen bizonytalan. A Bizottság vitaanyaga szerint, ha van több versenytárs a piacon, és a szállító maga nincs jelen a *downstream* piacon, a negatív hatás kicsi lesz, kivéve, ha ez a piaci szereplők összejátszásához vezethet. Ugyanakkor nagyobb a negatív hatások esélye, ha a szállító maga is jelen van a piacon. A fenti példánál maradva aligha kétséges, hogy a versenyre nézve negatív hatása van annak, ha a gyártó senkinek sem ad hozzáférést a javításhoz szükséges műszaki információkhoz. Ha azonban van a gyártónak szerződéses javítóműhely-hálózata az érintett piacon, akkor azok már versenyeznek egymással, ezért valószínűsíthető, hogy ilyen esetben nem feltétlenül sérülne jelentős mértékben a verseny azzal, hogy nem tud a piacra lépni egy új vállalkozás. Természetesen más lenne a helyzet akkor, ha a gyártó maga is jelen lenne az utópiacra az irányítása alatt álló vállalkozásokkal, mert így a hozzáférés megtagadásával a saját piaci helyzetét erősítené meg a *downstream* piacon is.⁹² Mindezek

⁸² C-7/97 Oscar Bronner GmbH & Co. KG kontra Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG. és társai (41) [ECLI:EU:C:1998:569]

⁸³ C-418/01 IMS Health GmbH & Co. OHG kontra NDC Health GmbH & Co. KG. (52) [ECLI:EU:C:2004:257]

⁸⁴ 6/73. és 7/73. sz. egyesített ügyek Istituto Chemioterapico Italiano S.p.A. és Commercial Solvents Corporation kontra az Európai Közösségek Bizottsága (25) [ECLI:EU:C:1974:18]

⁸⁵ T-301/04 Clearstream Banking AG és Clearstream International SA kontra az Európai Közösségek Bizottsága (148) [ECLI:EU:T:2009:317]

⁸⁶ T-201/04 Microsoft Corp. kontra az Európai Közösségek Bizottsága (563) [ECLI:EU:T:2007:289]

⁸⁷ Maduro főtanácsnok a KPN Telecom ügyben előterjesztett indítványában egyszerre állítja a másodlagos piaci verseny kizárását és a "hatásos verseny megakadályozását" a jogsértés állapításának feltételéül. C-109/03 KPN Telecom BV kontra Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (36) és (44) [ECLI:EU:C:2004:437]

⁸⁸ C-457/10 AstraZeneca AB és AstraZeneca plc kontra Európai Bizottság (142) [ECLI:EU:C:2012:770]

⁸⁹ C-457/10 AstraZeneca AB és AstraZeneca plc kontra Európai Bizottság (153) [ECLI:EU:C:2012:770]

⁹⁰ T-201/04 Microsoft Corp. kontra az Európai Közösségek Bizottsága [ECLI:EU:T:2007:289] (647) bekezdés

⁹¹ Jaaskinen főtanácsnok indítványa C-138/11 Compass-Datenbank GmbH kontra Republik Österreich (72) [ECLI:EU:C:2012:449]

⁹² Vö. IV/34.174 (Sealink/B&I - Holyhead) (41)

alapján úgy tűnik, hogy e feltételek teljesülése nagymértékben függ attól, hogy vannak-e szerződéses javítóműhelyek, illetve a gyártó irányítása alatt álló javítóműhelyek a gépjármű-javítási és -karbantartási piacon.

Az ötödik szempont a Bizottság vitaanyaga szerint az, hogy az elutasítás objektíve nem indokolható. E tényező tartalmilag az erőfölényes vállalkozás magatartása igazolhatóságának negatív feltétele. Amíg azonban az igazolhatóság bizonyítása a vállalkozást terheli⁹³, az objektív indokoltság vizsgálata része a Bizottság eljárásának a Vitaanyag szerint. A gépjárműjavításhoz és karbantartáshoz szükséges műszaki információk nyújtása körében aligha indokolható az elutasítás kapacitás- vagy más fizikai korlátokkal vagy indokolatlan költségnövekedéssel. Ugyanígy hatékonyságjavulás sem várható objektíven az elzárkózástól. A Microsoft ügyben azt is világossá tette a bíróság, hogy pusztán az a tény, hogy a szolgáltatandó információ szellemi tulajdon tárgyát képezi, nem indokolhatja az ellátás megtagadását.⁹⁴ Egyedül két eset tűnik indokolhatónak az információszolgáltatás megtagadásra. Egyrészt ha olyan vállalkozásnak kellene biztonsági műszaki adatot kiadni, amely nem igazolja megfelelően a jogosultságát, akkor vélhetőleg objektíve igazolható a megtagadás.⁹⁵ E körbe tartozik az az eset is, amikor az információt igénylő vállalkozás nem vesz részt a gyártó által nyújtott képzésen, vagy nem igazolja a működése jogszerűségét.⁹⁶ A másik igazolási lehetőség a Bizottság iránymutatásában is megfogalmazódik, nevezetesen a szállító hivatkozhat arra, hogy a beruházás-igényes és kockázatos műszaki fejlesztések megtérülése érdekében tagadja meg a szállítást.⁹⁷ Ennek bizonyítása azonban az erőfölényben lévő vállalkozást terheli. A Bizottság iránymutatásából kiolvashatóan a szállításnak meglévő vevő irányában történő beszüntetése esetén ez az indokolás csak korlátozott mértékben fogadható el.⁹⁸ Egyéb esetekben nem tűnik indokoltnak a megtagadás. Itt kell kitérni a gyártók azon gyakori érvelésére, melyet általában a szelektív forgalmazási rendszerek védelmében szoktak felhozni, nevezetesen a szakszerű javítás követelményére.⁹⁹ Egyfelől ugyanis nyilvánvalóan alapos az igény arra, hogy a javítás vagy karbantartás szakszerű legyen abban az értelemben, hogy se a közlekedésbiztonságot, se a környezetvédelmi szempontok érvényesülését, se pedig a márkaimázst ne veszélyeztesse.¹⁰⁰ Másfelől azonban, ha ezek tekintetében mérlegelési joga lehetne a gyártónak, és lehetősége lenne ezekre hivatkozással megtagadni az információszolgáltatást, azzal olyan helyzetbe kerülnének a javítóműhelyek, mintha a gyártó minőségi szelektív forgalmazási rendszerébe való felvételt kérnének. Ez pedig azt idézné elő, hogy a műszaki információ igénylése mellett a különféle szubjektív gyártói feltételeknek való megfelelés igazolására is fel kellene készülniük a műhelyeknek, ami annak időigényessége és költségessége miatt komoly versenyhátrányt jelentene.

A fő dilemma ennek kapcsán az, hogy a műszaki információk kifejlesztése költséges, ezért méltányolható módon sem ahhoz nem fűződik érdeke a gyártónak, hogy a *downstream* piacokon az általa előállított ismeretek megszerzésével lépjen valaki piacra, sem pedig ahhoz, hogy a vele versengő gyártók megismerjék a beruházás-igényes műszaki fejlesztések eredményeit, és így indokolatlanul versenyelőnyhöz jussanak. Ha nem védheti a gyártó a

⁹³ Lásd például *T-219/99 British Airways plc kontra az Európai Közösségek Bizottsága* (279)-(281)[ECLI:EU:T:2003:343]

⁹⁴ *T-201/04 Microsoft Corp. kontra az Európai Közösségek Bizottsága* (690) [ECLI:EU:T:2007:289]

⁹⁵ A Bizottság 692/208/EK rendelete, XIV. melléklet 2.

⁹⁶ European Commission: Frequently Asked Questions (FAQS) on the application of EU antitrust rules in the motor vehicle sector (27 August 2012): 15. kérdés

⁹⁷ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (234)-(235)

⁹⁸ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (90)

⁹⁹ Lásd: például a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 06-D-27 számú határozatát

¹⁰⁰ Vö. A Bizottság IP/07/1332 számú sajtóközleménye, valamint uropean Commission: Frequently Asked Questions (FAQS) on the application of EU antitrust rules in the motor vehicle sector (27 August 2012): 15. kérdés

műszaki információkat, akkor ez eltántoríthatná a további fejlesztésektől.¹⁰¹ Másfelől viszont a műszaki információk ismerete nélkül nem lehet hatékonyan versenyezni a javítási-karbantartási piacon. Ez pedig végső soron a fogyasztóknak is kárt okozhat. E dilemmát a bizottság iránymutatása önálló szempontként nevesíti,¹⁰² és utal arra, hogy ha a *downstream* piaci vállalkozás csak olyan termékekkel vagy szolgáltatásokkal szeretne piacra lépni, amelyek már jelen vannak a piacon, akkor kisebb az erőfölényes vállalkozás visszautasításának káros hatása. S bár sem a Vitaanyag, sem pedig az iránymutatás nem mondja ki, lényegében azt jelenti ez, hogy a potenciális árverseny nem feltétlenül élvez prioritást a potenciális műszaki fejlődéshez képest. A gépjármű utópiacokra vetítve tehát az látszik kirajzolódni, hogy ha van legalább egy vállalkozás a piacon, amely már nyújt megfelelő minőségű javító-karbantartó szolgáltatást, akkor az új szereplő piacra lépésének megakadályozása kevésbé káros a versenyre.

Fontos megemlíteni, hogy a Bizottság iránymutatása bevezetett egy új formulát, amely szerint az elzárkózás és az ellátásra kötelezés káros hatásainak vizsgálata nélkül is valószínűsíthető az erőfölénnyel visszaélés akkor, ha a vállalkozást jogszabály kötelezi a kérdéses termék szállítására vagy szolgáltatás nyújtására.¹⁰³ Ennek, a Telefónica ügyből¹⁰⁴ levezetett, és a TeliaSonera ügyben is hivatkozott¹⁰⁵ elvnek a kritikáját már többen megfogalmazták.¹⁰⁶ Ezek lényege egyrészt abban áll, hogy a bírósági esetjogban kidolgozott „kivételes körülmények” vizsgálata nélkül állapít meg ellátási kötelezettséget, másrészt pedig hogy e formulával a Bizottság versenyhatóságként szerez érvényt a szabályozóhatóságok előírásainak, holott a versenyjog és a szabályozás céljai és szempontrendszere nem teljesen vágnak egybe. Mindezen túlmenően még további két szempontot érdemes figyelembe venni e formulának a műszaki információkkal kapcsolatos hozzáférési problémák értékelésekor. Egyrészt, hogy mind a Telefónica ügyben, mind pedig a TeliaSonera ügyben olyan vállalkozás magatartása miatt folyt eljárás, amely a távközlési ágazatban minősült inkumbensnek, nem pedig a szellemi alkotásából fakadó *ex lege* kizárólagossággal élt vissza. Úgy vélem, egy a hálózatos iparágak karakterisztikáján alapuló elvet nem célszerű automatikusan átültetni egy attól meglehetősen eltérő ágazatba, mert nem feltétlenül fog illeszkedni a szabályozás céljához. Másfelől pedig kétséges, hogy az *ex ante* szabályozás megsértésén alapuló versenyjogi következtetés megfelel-e a 102. cikkhez kapcsolódó, hatásalapú közgazdasági megközelítés célkitűzéseinek.¹⁰⁷ Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a Bíróság nem fogadta el teljesen a főtanácsnok ezzel kapcsolatos érvelését a TeliaSonera ügyben, a döntés ugyanis megerősítette az eszköz nélkülözhetlensége vizsgálatának szükségességét, és e körben tekintette egyik szempontnak az ágazati szabályozás által már előírt ellátási kötelezettséget.¹⁰⁸ Nem sokkal e döntés után hozta meg határozatát a Bizottság a Telekomunikacja Polska ügyben, melyben először használta az iránymutatás által bevezetett új formulát.¹⁰⁹ Bár kényesen került a Bronner ügyre való hivatkozást a tényállás jogi értékelése körében, és világossá tette, hogy az ágazati szabályozás már ellátásra kötelezte az inkumbens vállalkozást, az iránymutatásban foglaltak ellenére külön-külön megvizsgálta az

¹⁰¹ Jacobs főtanácsnok indítványa C-7/97 Oscar Bronner GmbH & Co. KG kontra Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG. és társai (57) [ECLI:EU:C:1998:569]

¹⁰² A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (86)-(88)

¹⁰³ A Bizottság 2009/C 45/02 számú iránymutatása (82)

¹⁰⁴ Case COMP/38.784 (Wanadoo España vs. Telefónica) (302)-(304)

¹⁰⁵ Mazák főtanácsnok indítványa C-52/09 Konkurrensverket kontra TeliaSonera AB (58) [ECLI:EU:C:2011:83]

¹⁰⁶ Lásd különösen Damien Geradin: Refusal to supply and margin squeeze: A discussion of why the “Telefonica exceptions” are wrong. TILEC Discussion Paper, 2010. 7-9. o.

¹⁰⁷ Vö. EAGCP: An economic approach to Article 82 (Report by the EAGCP, 2005) Lásd továbbá a Bizottság MEMO/08/761 számú dokumentumának (FAQ) 6-7. kérdéseit

¹⁰⁸ C-52/09 Konkurrensverket kontra TeliaSonera AB (113)-(114) [ECLI:EU:C:2011:83]

¹⁰⁹ Case COMP/39.525 (Telekomunikacja Polska) (804)-(805)

eszköz nélkülözhetetlenségét, a versenyre gyakorolt hatásokat és a fogyasztókra háruló károkat.¹¹⁰ Láthatóan tehát az Iránymutatás fenntartása ellenére visszavonulót fűjt a Bizottság.¹¹¹ Mindezek alapján úgy tűnik, hogy annak ellenére, hogy a rendeletek előírják a gépjárműjavításhoz és karbantartáshoz szükséges műszaki információk hozzáférhetővé tételét, annak megtagadása esetén sem mellőzhető az eszköz nélkülözhetetlenségének és a versenyhatásoknak az elemzése.

A visszaélés megállapíthatósága tekintetében általában nem feltétel a versenyellenes szándék, sőt, ilyen szándék nélkül, pusztán hatása alapján is minősülhet jogellenesnek a megtagadás.¹¹² Ugyanakkor a hatásalapú megközelítés sem érvényesül tisztán, mivel a potenciális hatást is elegendőnek tartotta a Bíróság a 102. cikkbe ütköző magatartás megállapításánál a TeliaSonera és az AstraZeneca ügyekben, ha a magatartás az erőfölényes vállalkozással azonos hatékonyságú vállalkozások kizorítására alkalmas.¹¹³ Fontos kiemelni, hogy a Bíróság újabb gyakorlatában csak a hatékony versenytárs piacon maradása élvezhet védelmet, mert az "érdemeken alapuló versenyből" a kevésbé hatékony vállalkozások szükségképpen kieshetnek.¹¹⁴ Mindazonáltal a versenyellenes cél is megalapozhatja a jogellenességet akkor, ha a magatartás az erőfölény megerősítésére vagy azzal való visszaélésre irányul.¹¹⁵

Az EUMSZ 102. cikke alkalmazásának legalapvetőbb feltétele, hogy a magatartás (legalább potenciálisan) alkalmas legyen a tagállamok közötti kereskedelem érzékelhető mértékű befolyásolására. Bár korábbi határozataiban a Bizottság is és a nemzeti versenyhatóságok is valószínűsítették a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét a műszaki információkkal kapcsolatos ügyekben, úgy vélem, e feltétel teljesülése nem minden esetben egyértelmű, és nagymértékben függ az eset egyedi körülményeitől. Jóllehet, a gyártó *upstream* piaci erőfölénye az unió egész területét lefedi,¹¹⁶ elzárkózásával azonban nem a saját versenytársainak okoz hátrányt,¹¹⁷ ráadásul a magatartása érintheti a belső piacnak csupán egy jelentéktelen részét is.¹¹⁸ Ha ugyanis számtalan javítóműhely hozzáfér a műszaki információkhoz, és csak egy kis helyi műhely irányában tagadja meg a gyártó a hozzáférést, akkor vélhetően nem teljesül a tagállamok közötti kereskedelem érintettségének feltétele. Ellenben, ha senkinek sem enged hozzáférést az adatokhoz, akkor minden bizonnyal kizárja a versenyt az Európai Unió egész területén. Bonyolultabb helyzetet teremthet, ha jelentős számú, de nem az összes javítóműhely irányában tagadja meg az információszolgáltatást. Amennyiben egy adott tagállamban valamennyi vállalkozás hozzáférést megakadályozza a gyártó, úgy az unió területének jelentős részén eleve kizárja a versenyt, s így teljesül a 102.

¹¹⁰ Case COMP/39.525 (Telekomunikacja Polska) (807)-(811), (812)-(837), (838)-(863). A Telekomunikacja Polska megtámadta a Bizottság határozatát. Lásd T-486/11 *Telekomunikacja Polska kontra Bizottság*

¹¹¹ A Bizottság visszakozása csak az Iránymutatás (82) bekezdése második mondatának használatát érinti. A harmadik mondatban bevezetett formulát ugyanis már több ügyben is használta. COMP/39.316 (GdF Suez), COMP/39.317 (E.ON), COMP/39.402 (RWE)

¹¹² T-301/04 Clearstream Banking AG és Clearstream International SA kontra az Európai Közösségek Bizottsága (141) [ECLI:EU:T:2009:317]

¹¹³ C-52/09 Konkurensverket kontra TeliaSonera AB (64) [ECLI:EU:C:2011:83] és C-457/10 AstraZeneca AB és AstraZeneca plc kontra Európai Bizottság (112) [ECLI:EU:C:2012:770]

¹¹⁴ C-52/09 Konkurensverket kontra TeliaSonera AB (43) [ECLI:EU:C:2011:83] és C-209/10 *Post Danmark A/S kontra Konkurrenserådet* (22) [ECLI:EU:C:2012:172]

¹¹⁵ C-52/07 Kanal 5 Ltd és TV 4 AB kontra Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyra (STIM) upa. (26) [ECLI:EU:C:2008:703]

¹¹⁶ Vö. Commission Notice - *Guidelines on the effect on trade concept contained in Articles 81 and 82 of the Treaty* (76) bekezdés

¹¹⁷ Vö. 22/81 *NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin kontra az Európai Közösségek Bizottsága* [ECLI:EU:C:1983:313] (103) bekezdés, illetőleg COMP/38.784 (*Wanadoo España vs. Telefónica*) (696) bekezdés

¹¹⁸ Vö. Commission Notice - *Guidelines on the effect on trade concept contained in Articles 81 and 82 of the Treaty* (94) és (96) bekezdések

cikk alkalmazhatóságának feltétele.¹¹⁹ Hasonlóképpen, ha olyan vállalkozások irányában tagadja meg az információszolgáltatást, amelyek több tagállam területén tevékenykednek, akkor ez természeténél fogva befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelem szerkezetét.¹²⁰ Vagy ha olyan nagyszámú vállalkozás van elzárva az információktól, hogy az a javítási és karbantartási piacon folyó verseny megszűnésével fenyeget, szintén érzékelhetően befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.¹²¹ Mindazon esetekben azonban, amikor a műszaki információkhoz hozzáférő nagyszámú vállalkozás mellett egy vagy akár több (de egymástól földrajzilag elszigetelt) javítóműhely irányában tagadja meg a gyártó a hozzáférést, kétséges ezen alkalmazhatósági feltétel teljesülése.

IV. Következtetések

A fentiekből látható, hogy meglehetősen széles a versenyjogi elemzés spektruma akkor, ha a gyártó megtagadja a javításhoz és karbantartáshoz szükséges műszaki információkhoz való hozzáférést. Szemben tehát korábbi időkkel, amikor a Bizottság rendeletben vonta meg a csoportmentesség kedvezményét a műszaki információkkal visszaélő gyártótól, a jelenlegi szabályozási rezsím jóval összetettebb analízist igényel.

Bár sok bizonytalanságot hordoz magában a vonatkozó joggyakorlat, az látszik kirajzolódni a Bizottság és a Bíróság esetjogából, hogy ha a gépjármű gyártója senkinek sem enged hozzáférést a műszaki információkhoz, akkor feltehetően az EUMSZ 102. cikke szerinti visszaélésnek minősülne a magatartása. Ellenben ha csak csekély számú vállalkozás nem tud az információszolgáltatás megtagadása miatt piacra lépni, de egyébként számos műhely már nyújt javító és karbantartó szolgáltatást az utópiacra, akkor kevésbé valószínűsíthető a versenyjogi jogsértés. Ennek keretében annak is nagy jelentősége van, hogy a visszatartott műszaki információ oltalom alatt álló szellemi alkotás-e, vagy nem. Szintén csökkenti a negatív versenyhatásokat az, ha a gyártónak egyébként van egy szerződéses javítóműhely-hálózata a piacon. Mindebből pedig az a következtetés adódik, hogy a jelenlegi szabályozási rezsimben az európai versenyjog nem biztosít olyan mértékű védelmet a független javítóműhelyeknek, mint amit a korábbi séma biztosított és ami a másodlagos piaci verseny fokozásához szükséges lenne.

Bár a Bizottság szerint az elmúlt évtizedben sokat javult a független piaci szereplők helyzete a műszaki információkhoz való hozzáférés tekintetében, maga is elismerte, hogy még mindig nincs tökéletes verseny a szerződéses és független műhelyek között.¹²² A jelenleg is a gazdasági válságból kifelé jövő európai gépjármű-ágazat számára egyelőre természetesen nem ez a legkritikusabb kérdés, ezért aligha valószínű, hogy rövidtávon jelentősen változtatna az uniós jogalkotó a szabályozási sémán. Mivel azonban az elkövetkező évtizedben várhatóan valamennyi jelentős gyártó bevezeti az elektromos autók első modelljeit az európai piacokra, a gépjármű-utópiacoknak hamarosan új kihívások elé kell nézniük. Az energiaellátás kérdése, az intelligens autók megjelenése és a járműhasználati szokások változása mind a másodlagos piaci működés és struktúra alapos újragondolását fogja szükségessé tenni. Ennek pedig része kell, hogy legyen a szabályozási séma felkészítése az új kihívásokra.

¹¹⁹ Vö. COMP/39.525 (Telekomunikacja Polska) (887) bekezdés, valamint 322/81 NV *Nederlandsche Banden Industrie Michelin kontra az Európai Közösségek Bizottsága* [ECLI:EU:C:1983:313] (28) bekezdés

¹²⁰ COMP/C-3/37.792 (Microsoft) (990) bekezdés

¹²¹ COMP/C-3/37.792 (Microsoft) (992) bekezdés

¹²² Lásd a Bizottság 461/2010/EU rendeletének (13) preambulumbekkezdését, valamint a francia versenyhatóság (Autorité de la concurrence) 11-SOA-01 számú véleményének (6) bekezdését